

I de to vintre levede besættelsen videre i mig

af "Sing"

Interview i Viborg Stifts Folkeblad, den 8 marts 1951 af rekonvalescenten og forfatteren Erling Kristensen om radio, Blicher og en roman, der aldrig bliver skrevet færdig.

I dag binder vinteren de grågule marker og får de blå skovbræmmer til at synes så fjerne og uvirkelige. Men i går bankede våren på og piblede op gennem søens is. Og ligesom det vågner og gærer i naturen, således vender også trangen til at skabe tilbage hos digteren, som måtte gennem en dobbelthård vinter, der lod ham mærke dødens hårde pust.

Det var i april sidste år, at forfatteren Erling Kristensen måtte lægge pennen og jagtgeværet. Hjertet gjorde vrøvl. Der var vist blevet slidt for meget på det. Og der fulgte et langt og til tider meget alvorligt sygeleje, som varede helt frem til den 24. januar i år.

I alle disse mange måneder blev der ikke skrevet; men nu sidder herren til "Knolden", indsvøbt i en tyk ulden slåbrok, igen bag sit skrivebord, mens hånden leger med fyldepennen. Gennem de duggede ruder ser han ud over den isbundne Vedsø (Rindsholm Sø) og de visne marker, hans rige. Men han kan ikke komme derud. Luften er for rå, og det kan hjertet ikke tage. Han er stadig rekonvalescent.

Hungeren 1828

På bordet ligger en gul konvolut, mærket Statsradiofonien, og det er dens indhold, der i dag har fået os til at kikke inden for hos manden med slåbrokken. Radioen har nemlig bedt Erling Kristensen om at skrive en novelle, en fortælling, som skal strække sig over 6 udsendelser på hver en halv time, altså nærmest en lille radiatoroman.

Har De tænkt over, hvad den skal handle om?

Knap nok. Jeg fik jo først opfordringen i mandags, og det er ikke en opgave, man sådan springer lige ud i. Den kræver mange forberedelser og koster hårdt slid, og det må jeg ikke byde mig selv foreløbig. Men jeg har et emne, som jeg tit har tumlet med i tankerne. Ja, engang har jeg såmænd også skrevet om det. Det var for resten den første større artikel, jeg lavede. Emnet er hungeråret i 1828, da forholdene mange steder var så frygtelige, at kreaturerne åd tagene af husene. Når der råder sådanne tilstande, sker der jo også noget i menneskene. Jeg har tænkt mig at lade tingene afspejle sig i nogle få personer og på en sådan måde, at det får relation til vor egen tid. Mere kan jeg ikke fortælle nu, og selv om jeg kunne, ville jeg naturligvis ikke gøre det, for så tog det duften af historien, når den blev læst op.

Handling og publikum

De har tidligere skrevet for radioen?

Ja, foredrag og 5-6 hørespil. Det sidste var "Og her har vi kæmpet", som blev opført i 1949. Men en bunden opgave som denne, har jeg aldrig tidligere prøvet.

Hørte de Martin A. Hansens "Løgneren" i radioen?

Delvis, og jeg tror ikke, at den var god til det formål. Der er for lidt handling i den, og jeg ved, at mange lyttere efterhånden faldt fra. Men det er en udmærket roman, som indeholder mange værdifulde tanker og stemninger. Blot indeholder den altså for små handlingseffekter til, at den fangede de mange og fik dem til at lytte efter.

Et handlingsforløb er altså nødvendigt, hvis man vil have det store publikum i tale?

Selvfølgelig, men samtidig må en radiofortælling indeholde noget mere, og det er så det store spørgsmål, om man kan balancere mellem disse to ting, det lette og det lødige. Samtidig med, at novellen underholder, må den sætte de medmenneskelige følelser i aktivitet hos lytterne. Det er ved det, at god litteratur adskiller sig fra dårlig.

Hensynet til lytterne

Hvis de måtte vælge, hvilken af Deres romaner ville De så mene egner sig bedst til oplæsning i radioen?

Det er vanskeligt at sige, men jeg vil tro "Stodderkongen" eller "Ler", skønt de er vidt forskellige. Jeg er sikker på, at de vil gribe mange, men hvilken af dem, der ville få det største publikum, ved jeg ikke.

Dette hensyn til lytterne, handlingsmomentet, kan det ikke distrahere under arbejdet?

Ikke hvis man skriver ud fra sig selv, og det er man nødt til. Hvis man ikke under arbejdet lader alle hensyn til lytterne fare, prostituerer man sig selv og gør en ynkelig figur. Ingen kunne som Blicher svinge en fortælling med spænding og

handling, og han tænkte ikke på læserne. Derfor er det Blicher selv, man ser i novellerne, hvorimod han træder tilbage i sine spekulative skuespil. Man må være sig selv, og hvis det er så heldigt, at ens interesser og stemning falder sammen med lytternes, ja, så er miraklet sket, så er der skabt noget lødigt.

Hvordan krigen virkede på mennesker

Hvad arbejdede De på før sygdommen?

En roman, men den ligger nu gemt under sytten lag papir, og den bliver måske aldrig fuldført. I to vintre nåede jeg at skrive 200 sider, men det er kun under halvdelen af, hvad jeg oprindeligt havde tænkt mig. Titlen skulle have været ”Den navnløses dagbog”, og den skulle forsøge at vise, hvordan krigen virkede på et menneske. Vi har jo fået så megen krigslitteratur i disse år, med masser af saglige oplysninger om flyvning, bomber og sabotage. Men kun få steder har jeg skimtet mennesket bag det hele, og det er dog det væsentligste. Det at være menneske i disse onde og frygtelige år var jo en besværlig historie; og mennesket var ikke som i så mange af krigsbøgerne en Tordenskjold, fri for frygt. Vi var bange, og denne frygt, som torterede os alle, sabotører og ikke-sabotører, ville jeg prøve at få frem og vise, at vi under sådanne forhold er mennesker og ikke robotter.

Men hvorfor blev den ikke fuldført?

Fordi jeg erfarede, at det er værre at skrive om krigen end at opleve den direkte. I de to vintre levede besættelsestiden videre i mig, og det kunne jeg ikke klare, eller rettere hjertet kunne ikke. En dag, da jeg rejste mig fra skrivebordet, kom sygdommen. Jeg havde aldrig troet, at et menneskes hjerte i den grad er afhængigt af følelserne. Derfor bliver resten af den bog måske aldrig skrevet.

Men ”Vendsysselrejsen” fik De da skrevet?

Ja, den blev til ind imellem, og den skrev jeg let og glad.